

ПІСЛЯДИПЛОМНА ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА: КОНЦЕПЦІЯ І ЇЇ РОЗВИТОК У ЗАКОРДОННИХ КРАЇНАХ

ІРИНА ЛИСЕНКО

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Значні перетворення в сфері фізичної культури і спорт у нових соціально-економічних умовах визначають стрімко зростаючі вимоги до якості кадрового забезпечення [1, 7, 9, 12]. Однією з найважливіших постає проблема відповідності професійно-кваліфікаційної структури кадрів мінливому матеріально-технічному і технологічному базису надання послуг. Відставання професійних знань від сучасних вимог суспільства знижує діяльність організаційних структур галузі і призводить до нерационального використання трудових ресурсів та освіти [4, 5, 1, 3].

Західні фахівці вважають, що знань, отриманих у вузі, досить на 3-5 років роботи, після чого потрібно відновлення і опанування нових теоретичних і практичних знань. У зв'язку з цим провідні фахівці в області післядипломного навчання в усіх країнах пов'язують динамічний процес суспільного прогресу зі швидкою зміною параметрів національних систем освіти, виникненням нових концептуальних підходів до організації, технологіями і методами навчання дорослих, його технологічного оснащення. Загальною світовою тенденцією стало поступове дозрівання концепції післядипломної фізкультурної освіти і спроби практичного здійснення цієї ідеї.

Своєю появою і розвитком ця концепція зобов'язана в першу чергу міжнародному співробітництву в рамках ЮНЕСКО, завдяки якому вчені змогли налагодити обмін ідеями і національним досвідом [2, 10, 12, 14].

Водночас, концепцію післядипломної фізкультурної освіти відрізняє понятійно-термінологічна невизначеність. У різних країнах використовуються такі терміни, як перманентна (permanent), продовжена (continuing), поновлювана (recurrent), довічна (longlife) освіта. Ця невизначеність відображає той факт, що сьогодні ще не склалася єдина загальноновизначена теорія післядипломної фізкультурної освіти і систем заходів для її здійснення. Слід також враховувати, що хоча у відповідних документах національних органів освіти і міжнародних організацій нерідко згадуються загальноосвітні цілі, організація дозвілля і підвищення культурного рівня, на практиці ж реалізуються тільки прикладні цілі - підвищення рівня професійного підготовки фахівців і керівників [3, 13, 15, 16].

Одна з основних цілей післядипломної фізкультурної освіти - розширення і диверсифікація освітніх фізкультурних послуг, що доповнюють базове або вузівське навчання [3, 8].

Водночас, аналізуючи процеси історичного розвитку в країнах із ринковою економікою, можна виділити два типи системи післядипломної фізкультурної освіти: французький та англосаксонський (США, Великобританія, Німеччина, Японія).

Основу першого складають спеціалізовані професійні школи, а основу другого - університети. Обидва містять у собі традиційні організаційні форми післядипломної освіти, а також підтримуються нетрадиційними навчальними закладами з альтернативними видами навчання дорослих, що доповнюють базу (шкільну і вузівську) освіту [5, 8, 12, 13].

У традиційних навчальних закладах післядипломна підготовка пов'язана з широким впровадженням триступеневої моделі професійної освіти, а також використанням організаційних форм і методів для підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів.

Так, професійна підготовка в межах післядипломної освіти містить у собі три більш-менш самостійних і водночас взаємозалежних цикли [4, 6, 8]. Кожний із них триває 2-3 року, розглядається як один із шаблів вищої освіти, що завершується одержанням відповідного диплома.

Одним із напрямків післядипломного фізкультурного навчання у закордонних країнах стало створення нетрадиційних закладів типу "університетів без стін", "шкіл гнучкого навчання" і т.п. Найвідомішими прикладами є досвід функціонуючих відкритих університетів у Великобританії й Ізраїлі, організованих таким чином, що підготовка в них еквівалентна університетській освіті з застосуванням широкого вибору програм і видів навчання відповідно до потреб та інтересів слухачів. Відділення університетів розташовані по всій країні. У них впроваджено дві форми навчання: дистанційна і групова. Такі форми дають можливість одержати вищу освіту, навчаючись без відриву від виробництва [5].

Усе більше прихильників серед закордонних дослідників післядипломної освіти знаходить ідея підвищення кваліфікації і перепідготовки фізкультурних кадрів на місцях. Програма підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, складені корпораціями для своїх навчальних центрів, істотно випереджають аналогічні програми вузів як за введенням до них нових змістовних аспектів, так і за ступенем спеціалізації. Ця модель не виключає інших варіантів, зокрема, традиційного навчання на базі навчальних закладів.

Цікавим аспектом для вивчення і творчого впровадження в практику фізкультурного руху в Україні є те, що нерідко молоді фахівці приймаються на роботу взагалі без конкретної посади і лише після завершення стажування вони одержують напрямок у конкретний підрозділ залежно від отриманої спеціалізації.

Таке "доведення" фахівців у навчальних центрах компаній є сьогодні завершальним етапом формальної освіти з фаху - етапом, територіально винесеним за стіни вузу [13]. Це навчання здійснюється за оптимальними програмами компаній з обліком вимог актуального і перспективного розвитку. Терміни навчання - від декількох тижнів до декількох місяців і навіть одного року - залежать, насамперед, від наукомісткості навчання і функціонального призначення слухачів. Навчання ведеться, як правило, з відривом від виробництва. Теоретичні знання сполучаються з практичним - освоюються конкретне устаткування, технологія, методи роботи. Після загальної спеціалізації відповідно до напрямку надання послуг даної компанії, слухачі одержують вузьку спеціалізацію в залежності від майбутньої ділянки роботи.

Поряд із підготовкою у навчальних центрах важливу роль у післядипломному фізкультурному навчанні відіграють короткострокові курси, що організуються фірмами і клубами, а також спеціалізовані курси, що організуються і що фінансуються певними структурами в університетах.

Короткострокові курси можуть бути автономними або функціонувати в системі навчальних центрів. Навчання в них ведуться диференційовано: - працівники середньої ланки (як правило, бакалаври) навчаються звичайно на внутріфірмових курсах; - керівний персонал проходить перепідготовку поза фірмами, у міжгалузевих центрах.

На спеціальні курси, що організуються і що фінансуються компаніями звичайно направляють випускників вузів. Теоретичні заняття ведуться силами професорсько-викладацького складу за розробленими компаніями програмами спеціалізації, а практичні заняття організуються безпосередньо на місцях праці.

Існують й інші організаційні форми післядипломної фізкультурної освіти, зокрема, ротация кадрів на робочих місцях і підрозділах, делегування повноважень, чергування навчання без відриву від виробництва і з відривом, відрядження в провідні закордонні компанії й ін. Важливо підкреслити, що незалежно від конкретних організаційних форм, перенесення спеціалізації як завершального етапу у підготовці висококваліфікованих фахівців безпосередньо на місця професійної діяльності є переважною і довгостроковою тенденцією в системі післядипломної фізкультурної освіти розвинутих країн.

Визначну роль у розвитку післядипломної фізкультурної освіти відіграють професійні товариства й асоціації, що також здійснюють різні навчальні проекти, проводять семінари і конференції. Особливо помітна їхня роль у підтримці високих стандартів професійної компетенції фахівців. Це стимулює фахівців до постійного відновлення і опанування знаннями. Крім того професійні товариства й асоціації відіграють роль координатора різних форм підвищення кваліфікації і перепідготовки шляхом створення консультаційної довідкової системи з програмам післядипломної освіти.

Таким чином, становлення системи післядипломної освіти у закордонних країнах ґрунтується на двох взаємозалежних тенденціях: вторгнення практики фізкультурного руху в сферу післядипломної підготовки і, навпаки, проникнення навчання в трудовий процес фізкультурних кадрів. Відбувається стирання граней між різними стадіями освітнього процесу.

Аналіз існуючих систем післядипломної освіти дозволяє констатувати, що для сучасного українського фізкультурного руху підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовка фахівців і керівників повинні здійснюватися в континуумі. При цьому посадові переміщення кадрів, встановлення їм відповідного розміру заробітної платні, а також присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів і звань повинні бути ув'язані з результатами навчання і практичного використання отриманих знань, вмінь і навичок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. В. У. Агеев. *Анализ динамики процесса повышения квалификации специалистов по физической культуре и спорту: [Санкт-Петербург гос. академия ф.к. им. П.Ф. Лесгафта]* // *Теория и практика физической культуры-1997, №12-С.13-15;*
2. Аллак Ж. *Вклад в будущее: приоритет образования.* - Москва, 1993, -С.49;
3. Ю. Г. Волков. *Послевузовское и дополнительное профессиональное образование в России* // *Социологические исследования "Социс"-1997, №9-С.56;*
4. Б. Л. Вульфсон. *Последипломное образование в развитых странах* // *Педагогика -1993, №3 - С. 86-92;*
5. В. Б. Гаргай. *О повышении квалификации учителей на Западе* // *Педагогика - 1992, №5-6 - С.117-119;*
6. Джонс Хиуэл Сери. *Вклад высшего образования в развитие Европейского Сообщества.* // *Перспективы.* -78/79, 1992, №3.-С.239-249;
7. С. И. Змеев. *Применение принципов андрагогики за рубежом* // *Тезисы докл. Всес. науч. конф. Система подготовки и повышения квалификации кадров по физической культуре и спорту Москва, 24-26 окт. 1990 г.* - Москва, 1990 - ч. 2- с. ;
8. К. В. Корсак. *Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За заг. ред. проф. Г. В. Щокіна: Монографія.* - К.: МАУП-МКА, 1997.-208с.;
9. В. В. Кузин. *Время решающих перемен* // *Теория и практика физической культуре и спорта.* - 1997-№12-С.2-4;
10. В. Л. Матросов. *Концепция высшего педагогического университетского образования - Междунар. псих.-пед. журнал "Магистр" - №2, 1999 -С.10-18;*
11. Стювор Д. *Образование взрослых в США - Слово лектора, 1989 - №4 -С.52-53;*

12. *Физическая культура и спорт России: Кто есть кто: Информ. Справочник /Под ред. В.В. Кузина - Москва: Физическое образование и наука", 1997 -С.428;*
13. *Г.В. Щокин. Основы кадрового менеджмента: Учебник. В 2-х кн. -К.: МЗУУП, 1993;*
14. *Colin N. Power. Higher education: global review and renewal- An international journal for psychology and education "Magister" -№2, 1999 - p. 63-72;*
15. *David Longanecker. Plenary presentation by special representative of the us secretary of state for education for UNESCO World Conference on higher education - An international journal for psychology and education "Magister" -№2, 1999 - p. 41-43;*
16. *Vladimir Kinelex. Education in the changing world - An international journal for psychology and education "Magister" -№2, 1999 - p. 44-50;*

POST-GRADUATE OF PHYSICAL EDUCATION: CORCEPTION AND DEVELOPMENT ON THE WORLD

IRINA LISENKO

National university of physical education and sport of Ukraine

In connection with transition to market relations, changing priority and investments in different fields to economy, releasing of manpower and creating manpower market to creation the system of post-graduate physical education the much actuality problem. The system post-graduate physical training must based on andragogikas methods, which from interested attitude of listeners to theoretical knowledge as a mean of solving of practical tasks in educational process. The practice shows that organization of post-graduate education attached to higher educational establishments gives the opportunity to use effectively the Clemens of practice during expert retraining. Post-graduate of physical personnel must do on based on foundation of complex researches of question that are connected with scientific providing with skill improvement and retraining of specialists.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЛАВАННЯ НА ФАКУЛЬТЕТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ІВАН ГАНЧАР

Одеська державна морська академія

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства назріла необхідність підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів на численних факультетах фізичної культури [1,3,5], спроможних поліпшити фізичне виховання дітей, підлітків, молоді та дорослих використовуючи спеціальні засоби, зокрема плавання, як навчальної, спортивної і педагогічної дисципліни [2,4,6,7]. Теоретичний і практичний поділи існуючих підручників, посібників і програм з плавання, повинні органічно втілювати результати науково-дослідної й навчально-методичної роботи, проведеної в країнах СНД [2,3] і за кордоном [8,9,10,11].

Метою цього дослідження було обґрунтування оптимальної структури та ефективної технології викладання сучасної теорії і методики плавання з поглибленим курсом спеціалізації, необхідної у фаховій підготовці студентів педагогічних інститутів і університетів. Для досягнення цієї мети було поставлено **задачу дослідження:** виявити особливості викладання теорії і методики вивчення плавання, як навчальної, спортивної і педагогічної дисципліни за даними літератури і практики.

Теоретичному аналізу й узагальненню піддано 1656 літературних джерел, у яких наводяться результати численних досліджень, отриманих вченими і спеціалістами не тільки з плавання, але й з інших видів м'язової діяльності, що опубліковані з 1940 р. по 1999 р. Це знайшло своє відображення в авторефератах кандидатських і докторських дисертацій, публікаціях журналу "Теорія і практика фізичної культури", "Фізична культура у школі", статтях періодичного збірника "Плавання", тезах доповідей науково-практичних конференцій, монографіях, підручниках, посібниках, методичних рекомендаціях, збірниках.

Результати й обговорення. Системний аналіз теоретичних і практичних розробок в галузі плавання дозволив виявити основні аспекти, які характеризують оптимальну структуру і спадкоємність вивчення як навчальної, спортивної і педагогічної дисципліни. (табл.1). Наведені в роботі теоретичні і практичні відомості з науково-дослідних і методичних робіт із плавання, розширюють структуру і збагачують розвиток досліджуваного предмету. Тому їх важливо використовувати не тільки в навчальному процесі, але і в курсі спеціалізації студентів, які обрали його для детального вивчення, поглибленого освоєння і постійного вдосконалення. Основні аспекти теорії і методики викладання плавання як навчальної, спортивної і педагогічної дисципліни конкретизуються у критеріях оцінки за різноманітними піділами досліджуваного предмета і курсу спеціалізації. Таким чином, дослідження проблеми удосконалення структури й змісту фізкультурного навчання студентів, що навчаються на факультетах фізичного виховання й у споріднених вузах, є одним із найважливіших аспектів формування достатнього ступеня їхньої готовності до виконання фахової діяльності з урахуванням сучасних вимог теорії і практики.